

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

BYZANTINA ΕΡΕΙΠΙΑ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΑΚΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΘΡΥΛΟΥΣ

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ποτὲ Βλαχερνῶν, ἐνὸς δηλαδὴ ἀπὸ τὰ περικαλλέστερα Παλάτια ὅσα ἀνήγειρεν ἡ πολυδαίδαλος Βυζαντινὴ τέχνη, ἐσώζοντο μέχρι πρό τινας τὰ γραφικώτατα εἰρεπία ἐνὸς παλαιοῦ κτιρίου, ἀπὸ τὰ ὅποια καὶ μόνον θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ εἰκάσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀκμῆς του. Τὸ κτίριον αὐτὸ, περιστοιχισμένον ἀπὸ πλῆθος ἀθλίων τουρκικῶν οἰκίσκων ἐπνίγη μὲ τὸν χρόνον, χωρὶς νὰ γράψῃ τὴν ἀληθινὴν του ἱστορίαν, καὶ ἔτσι ἔμεινεν ἀνώνυμον διὰ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἐξετάζουν μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σῖγμα τὴν καταγωγὴν τῆς κάθε πέτρας. Διὰ τὸν ἄλλον κόσμον ὁμοῦ, τὸν ὀλιγώτερον ἀπαιτητικόν, ἐξωραϊζέτο μὲ δύο χαριτωμένους θρύλους οἱ ὅποιοι ἐπέζησαν, ἀνθεκτικώτεροι καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν πέτραν. Ὁ ἓνας εἶναι καθαρῶς Τουρκικὸς, καὶ ἂν δὲν εἶναι τέλειον ἀποκύημα τῆς πλουσίας ἀνατολικῆς φαντασίας, ἀσφαλῶς ἐνθυμίζει ὀρισμένον γεγονός, καὶ συμβολίζει μὲ τὴν ποιήσιν του τὰς ἀντιλήψεις τῶν πρώτων τῆς τουρκοκρατίας ἐτῶν. Ὁ ἄλλος εἶναι καθαρῶς βυζαντινός, μολονότι δὲ δὲν συνδυάζεται ἡ ἐποχὴ εἰς τὴν ὁποίαν τάσσεται μὲ τὸν ἀρχιτεκτονικὸν ρυθμὸν τοῦ κτίσματος, πιθανὸν νὰ ἀποτελῇ κάποιαν ἀνάμνησιν, καὶ συνεπῶς νὰ μὴ ἀπομακρύνεται καὶ πολὺ τῆς ἀληθινῆς

Ἰδοὺ λοιπὸν τί λέγουν οἱ μὲν καὶ οἱ δέ. Ἀρχίζω ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Υπῆρχεν εἰς τὴν Σταμπούλ ἓνας Χότζας ἀγαθὸς καὶ εἶχε μίαν ὠραιότατην καὶ μονακριβὴν θυγατέρα, ἀκούσαν εἰς τὸ ὄνομα Μπουλμπούλ-τούτέστιν Ἀηδονάκι. Ἡ κόρη αὐτὴ ἠγάπησεν ἓνα εὐμορφον Γκισούρην, καὶ ἔπρεσε ν' ἀποθάνῃ, μὲ τὸ νὰ ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀπίστος ἠγάπα, ὅχι αὐτὴν, ἀλλὰ μίαν χριστιανὴν γειτονοπούλαν τῆς. Τὸ ἔμαθε λοιπὸν ὁ Σότζας, καὶ ἔβαλε τὸν Γκισούρην φυλακὴν, νὰ τουρκέψῃ νὰ πάρῃ τὴν Μπουλμπούλ, καὶ νὰ ζήσουν αὐτοὶ καλὰ καὶ ἡμεῖς καλύτερα. Τὴν νύκτα ὁμοῦ ἡ φυλακὴ ἤρχισε νὰ γκρεμίζεται ἀπὸ τὰ σπαραχτικὰ ἀναπνεύματα τῆς γειτονοπούλας. Καὶ ἡ καὶ αὐτὴν ἡ Μπουλμπούλ ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ αὐτὴ τὴν τύχη τῆς μὲ τὸ νὰ βλέπῃ ὀλοφάνερα ὅτι τὰ ἐξημερώματα θὰ ἔχανε γιὰ πάντα τὸν πούλακι τῆς καρδιάς τῆς. Τότε τὴν ἤκουσαν τὰ Δεζίν καὶ τόσον τὴν ἐσυμπόνεσαν, ὥστε ἔτρεξαν εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς νὰ φέρουν ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ ξανακτίσουν τὰ τεῖχη τῆς φυλακῆς πού ἔνα-ἓνα ἐγκρεμίζετο. Ἐτσι ἔφεραν τὰ ὠραιότερα Τσινιά ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ τὰ πλέον διάφανα Φορφουριά ἀπὸ τὴν Περσίαν, καὶ κολωνάκια ἀπὸ τὸ Μισοῖρι καὶ χιλίων εἰδῶν πετράδια πολυτίμητα

μὰ ἀρχόντισσα, ἡ Θεοδώρα ἡ Δαλασσηνὴ, πῆθανως, συγγενῆς τῶν μετέπειτα βασιλευνάντων Κομνηνῶν, ἀποσυρθεῖσα εἰς Μοναστήριον διὰ κρίματα οἷς εἶδε Κύριος, ἐκολάσθη ὑπὸ τοῦ Διαβόλου. Οὗτος τὴν παρηκολούθει ὡς σκιά τὴν μὲν ἡμέραν εἰς τὸν Ναόν, τὴν δὲ νύκτα εἰς τὸ κελλὸν τῆς παρθενίας. Ἀπαυδήσασα οὖν ἡ Θεοδώρα ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Τηβούλα, ἐνθα τὴν οὐσίαν ἀναλωσαμένη, Ναὸν ἐξήτει ν' ἀνεγείρῃ. Πλὴν ὁ Διάβολος οὐκ εἶα αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν νύκτα κατηδάφιζε τῆς ἡμέρας τὸ ἔργον. Ἀρριζῶτα γὰρ τὰ τεῖχη κατέπιπτον, τοῦ θείου μὴ ἀποδεχομένου τὴν θυσίαν. Τότε οὖν ἡ Θεοδώρα βουλευσαμένη μετὰ τῶν σὺν αὐτῇ, τὸν μὲν Ναὸν εἰς Οἶκον μετεποίησατο, ἐν ἀκολασίαις δὲ διαβιούσα τὸν βίον, ἐτερμάτισε τῷ ἀναθέματι. Ἐπελθὼν δὲ ὁ χρόνος, ταῦτα πάντα κατηφάνισεν.

Καὶ αἱ δύο παραδόσεις ἀσφαλῶς κατὰ ἐνθυμίζον, ἂν δὲν πρόκειται ὁ λόγος περὶ τοῦ αὐτοῦ κτίσματος δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν. Εἰς τὴν πρώτῃν παρατίθεται μὲ ἀνατολικὴν ἀφέλειαν καὶ ποιήσιν ἡ ἐννοία τῆς δυνάμεως ποῦ ἔχει ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη πίστις. Ἡ χριστιανικὴ κατορθώνει νὰ κλημνίσῃ μὲ τ' ἀναστανάγματα τῆς ἀπαράλλατα ὅπως ἔκαμνε μὲ τὰς ῥάλπιγγάς του ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ εἰς τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσῆς. Ἀλλὰ τὰ μάτια τοῦ ἀπίστου ἐγυάλισαν προφανῶς εἰς τὸ δέλεαρ τοῦ ἀνεγερθέντος Σαραγίου, δηλοῦντος τὰ ἐλέη τοῦ θεοῦ εἰς τὸν ἀλαξοπιστοῦντα Μολαταῦτα ἡ ἐντύπωσις, ἂν εἶναι ἰσχυρὰ δι' ὅλον τὸ μήκος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ὁμοῦ εἰς τὰς παραμονὰς τῆς Αἰωνίας ἐξαλείφεται. Καὶ αὐτοὶ οἱ Μουσουλμάνοι τὸ ἀναγνωρίζουν. Τὰ Δεζίν, τὰ πνεύματα, οἱ ἄγγελοι δηλαδὴ μένου ἀνίσχυροι. Καὶ ἐπειδὴν δὲν κατορθώνουν νὰ συγκρατήσουν τὸν Μουράτην εἰς τὴν ὀρθὴν τὴν πίστιν, τὸν ἀφίνουν βεβαίαν νὰ χαθῇ ἀλλὰ ἀνοίγουν τὰ χέρια, καὶ ἀφήνουν τῆς μαγεμένης πέτρας νὰ πέσουν, διότι εἶναι ἀχρηστοὶ πλέον. Ἐτσι δικαιολογεῖται ἡ ἐρείπωσις τοῦ Σαραγίου.

Ἡ ἄλλη παράδοσις παρουσιάζει κατὰ ἀνεστραμμένον. Δὲν μετανοεῖ ἡ παλαιὰ Μαγδαληνὴ. Ἀλλὰ μία παρθενικὴ καλογοραία, πειραζομένη ἀπὸ τὸν Διάβολον, ἀκολασταίνει τέλος διότι ἀπηύδησε νὰ βλέπῃ ἀπρόσδεκτον τὴν θυσίαν τῆς ἀπὸ τὸν Θεόν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς Μονῆς μετάβασις τῆς εἰς τὰ Τάβουλα, δηλαδὴ τοὺς Σταύλους. Δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐπῆγεν ἐκεῖ, δηλαδὴ εἰς τὰ Ἱπποστάσια τῶν Βλαχερνῶν, ἐνθα ὁ πατέρας τῆς ἡ ἄλλος συγγενῆς τῆς θὰ ὑπηρετεῖ ὡς Κοντόσταυλος. Ἀλλὰ πιθανὸν νὰ πρόκειται περὶ μεταφορικῆς ἐννοίας, δηλαδὴ ὅτι εἰς ἀκάθαρτα καὶ κολασμένα μέρη ἐπῆγεν ἡ Δαλασσηνὴ διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὴν συνειδήσιν τῆς ἐξήτησε ἀνεγείρῃ Ναόν. Τέτοιος Ναὸς ὁμοῦ εἰς τέτοιο μέρος καὶ διὰ τέτοιον σκοπὸν, φυσικὰ δὲν ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος. Τότε λοιπὸν ἐθύμωσε καὶ αὐτὴ καὶ τὸν Ναὸν μεταποίησασα εἰς Οἶκον ἀγνωστον—ἀγνωστον πῶς δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῇ—παρεδόθη εἰς φανερὰς ἀκολασίας, τόσον, ὥστε νὰ τιμωρηθῇ δι' ἀναθέματος.

Τὸ ὁλθές εἶναι ὅτι ἀπὸ τὸν ρυθμὸν τοῦ κτιρίου δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι μᾶλλον τὸν 4ον αἰῶνα ἀνηγέρθη καὶ ὅχι ἐνωρίτερα. Συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀνήκῃ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κωνσταντίνου Δούχα δηλ. τὸν 11ον αἰῶνα. Πρόκειται ἄρα περὶ μεταγενεστέρως τινος Δαλασσηνῆς. Ἡ οἰκονομία αὐτὴ ὀνομαζομένη ὀρθώτερον Θαλασσηνὴ, εἶναι πολὺκλαδος, εἰς πολλὰς δὲ περιστάσεις καὶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀναφέρεται ὡς δρασάσα εἰς τὰς βυζαντινὰς περιπετείας. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐννεμία τῆς ἀκολασίας ἐν συνδυασμῷ μὲ μετανοίας, ἀνεγέρσεις Ναῶν καὶ ἀναθέματα εἶναι συνηθιστὰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, χωρὶς νὰ λογαριασώμεν ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ κατ' ἐξοχὴν εἶχαν τὴν μανίαν νὰ προχρονολογοῦν τὰ κτίσματά των, διὰ λόγους ἀριστοκρατοποιήσεως τῶν ἐκάστοτε ἀναφανισμένων νεοπλουτῶν καὶ μεγιστάνων ἀφανῶς καταγωγῆς. Πιθανὸν λοιπὸν καὶ τὸ κτίριον αὐτὸ νὰ εἴγῃ ἄλλων λόγων παρὰ διὰ νὰ κτισθῇ ἓνα ὠραῖον παλάτι, ὁ πρῶτος ὁμοῦ κληρονομὸς θὰ τοῦ ἐπλεξε τὸν πρῶτον θρόνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἡ καλὴ συνήθεια καὶ ἡ μίμῃσις, ἐγένοντο μεταγενεστέρως τὸν τουρκικὸν διὰ τὸ ὑπολειφθὲν ἐπὶ τουρκοκρατίας εἰρεπὶον. Μήπως ὁ Νὰός τῆς Ἀγίας Θεοδοσίας, ὁ κτισθεὶς εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Τρακονταφυλλοῦ, ὅταν μετεβλήθῃ εἰς τζαμί, δὲν ἐπῆρε τὸ χαριτωμένον ὄνομα τοῦ Γκιουλ-Τζαμιά;

Καὶ ἄλλοι μὲν νομίζουν ὅτι ὀνομάσθη ἔτσι διότι

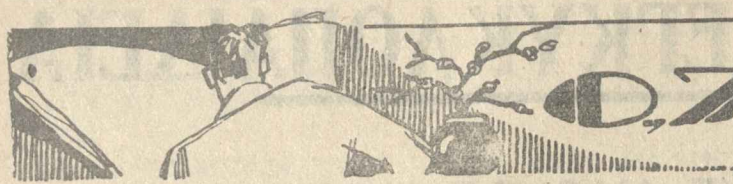
ἱστορίας. Φαντάζομαι ὅτι ὀλίγη καλὴ θέλησις ἀρκεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τοὺς αὐστηροτέρους.

Εὐτυχῶς, περὶ τὰ μέσα τοῦ 19 αἰῶνος ὁ γάλλος σχεδιογράφος τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας Ριχάρδος Σωμιέ, ἐπῆρε μίαν «ἀκουαφόρτε» τοῦ γραφικοῦ εἰρεπίου, εἰς τὴν σειρὰν τῶν βυζαντινῶν λειψάνων ποῦ τοῦ ἐπετράπη νὰ ζωγραφίσῃ καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Σαραγίου, καὶ ἔτσι ἔχομεν σήμερα τὴν εἰκόνα τοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι τόσον τὸν ἐνεθουσίασεν, ὥστε ἐξήτησε νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν, καὶ ὡς ἀρχιτέκτων, θὰ ἐτολμοῦσα νὰ εἰπῶ, ἐξήτησε νὰ ἀναδείξῃ ὅλας τὰς ἀξιοθαυμάστους λεπτομερείας ὅσαι τὸ ἐξωράιζαν. Ἀπὸ τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα, φαίνεται ὅτι καὶ ὁ σχεδιαστὴς δὲν εἶχεν ἄδικον νὰ ἐνθουσιασθῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ λαϊκὴ παράδοσις τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν μουσουλμάνων νὰ φλυαρήσῃ.

ἀπὸ τὴν Μέκκαν, τὴν Γιεμένην, τὸ Χωράν καὶ ἔξανακτίσαν ὠραῖον Σαράγι τὴν Κιστανήν. Τὸ πρῶτον ἠθάμπωσαν τὰ μάτια τοῦ Γκισούρη, καὶ ὅτον ἔμαθε τὸ πῶς ἐκτίσθη τὸ Σαράγι, ὁ ἀπίστος ἔξελασε τὴν χριστιανὴν καὶ ἐπῆρε τὸ Ἀηδονάκι. Πρὶν πεθάνῃ ὁμοῦ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, καὶ ὅταν ἠγήρασε, τὸν ἐπίασεν ἡ ἁμαρτία, ἐξέλασε τὰ Ναμάζια του καὶ ἐξήτησε πομπῶς νὰ ἐξομολογηθῇ. Ἀλλὰ τὰ Δεζίν ποῦ ἐκρατοῦσαν μὲ τ' ἀόρατα χεῖρα τῶν τῆς μαγεμένης πέτρας, τόσον τοὺς ἐκακοφάνη αὐτῇ ἡ μουνηταριά, ὥστε ἀμέσως τῆς ἐπαράτησαν καὶ ἔφυγαν. Καὶ ἀπὸ τότε τὸ Σαράγι ἐγκρεμίσθη—εἷας σωρός.

**

Πλέον συγκεκριμένους ὁ χριστιανικὸς θρύλος βεβαίως ὅτι τὸν καιρὸν τοῦ Κωνσταντίνου Δούχα,

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Η ΝΕΑ ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΚΙΝΕΖΟΙ

«Αμερικανός δημοσιογράφος, προσφάτως επιστρέψας εκ Κίνας, όπου είχε μεταβή δια να παρακολουθήση τὴν ἐμφύλιον ἀποστασίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων καὶ ποικιλοτρόπων στρατηγῶν τῆς, δημοσιεύει πλήρη ἐνδιαφέροντα ἀναπόκρισιν εἰς τὴν ἐφημερίδα του, ἐξ ἧς μεταγράφωμεν ἐνταῦθα μερικά χαρακτηριστικά κομμάτια.

«Ἐνα βράδυ θερμόν, ὥπως εἶνε ὅλα τὰ βράδια κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν τῆς Κίνας, ἐρροφούσα μίαν παγωμένην λεμονάδα κάτω ἀπὸ τὴν βεράνταν τοῦ ξενοδοχείου μου εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν συνοικίαν τῆς Σαγκάης, ὅταν ἕνα μικρὸ κινεζοπούλο ἔως ἐπὶ ἐτῶν ἐφείλυνσε τὴν προσοχήν μου.

Εἶχα ἀνάψει τὸ ποῦρό μου καί, μόλις ἐπέταξα τὸ ὑπόλειμμα τοῦ μισοκαμμένου σπύρτου, τὸ παιδάκι ἔσπευσε νὰ τὸ μαζεύσῃ ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ νὰ τὸ οἶσθῃ εἰς ἕνα σακουλάκι, πού ἐκρέμετο ἀπὸ τὸν λακόν μου. Τὸ ἴδιον ἔκαμε ὅταν καὶ ἄλλοι κύριοι ἀνάψω τὴν πίπαν του.

Δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἐξηγήσω εἰς τὴν ἡδύνατον νὰ τοῦ χρησιμεύσουν ἐκεῖνα τὰ σπιτάκια καὶ ἐπειδὴ

Ἀδελφὴ καὶ ἀδελφός.

αἱ ἐλάχιστοι κινεζικαὶ λέξεις, τὰς ὁποίας εἶχα μάθει, δὲν μοὶ ἐπέτρεπαν νὰ συνεννοηθῶ ἀπ' ἐνδεας μὲ τὸν μικρόν, ἐκάλεσα τὸ γκαρσόνι νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ ὡς διερμηνεύς. Καὶ ὁ ἀκόλουθος διάλογος διημέφθη τότε μεταξὺ τῶν.

— Ἄν ἀποκριθῇς καλὰ, ὁ λευκὸς δὲ σοὺ δόσῃ μιὰ φρούτα πενήδρας, τοῦ εἶπε τὸ γκαρσόνι.

— Ὁ λευκὸς εἶνε πόλιν καλὸς ἄνθρωπος, ἀπῆν-
τησεν ὁ μικρός.

— Τί ἔχεις μέσα σὺ σακουλάκι σου;

— Ξυλάκια γιὰ νὰ ἀνάβωμε φωτιά.

— Γιὰ τὴν μητέρα σου τὰ μαζεύεις;

— Δὲν ἔχω μητέρα.

— Τότε σὲ ποὺν τὰ πᾶς τὰ ξυλάκια;

— Σὺν Λί.

— Ποιὸς εἶνε αὐτὸς ὁ Λί;

— Ἐκεῖνος πού μ' ἀγόρασε ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

— Εἶπες πολλοὶ πού δουλεύετε γιὰ τὸν Λί;

— Πολλοί! Πολλοί!

— Καὶ τί σοὺ δίνει;

— Μοὺ δίνει ξυλίες, ἂν δὲν τοῦ πᾶω τὸ σα-
κουλάκι μου γεμάτο.

«Ἄλλο τίποτε δὲν ἤξευρε νὰ μᾶς εἰπῇ. Τοῦ ἔδωσα μερικά νομίσματα καὶ ἀπεκαρύνθη.

τὴν 29 Μαΐου 1453 κατὰ τὴν ἄλωσην, ἐπειδὴ ἐδρά-
ταξεν, εὐρὲθι μόνος Ναὸς στεφανομένος μὲ τριαντάφυλλα ἀπὸ τοὺς Κατακτιγὰς. Ἀληθὲς ὅμως εἶνε
ὅτι ἐπὶ τὸν δόμον πού τὸν ἔδιδε προσφορικῶς ὁ
λαός, ὅστις καὶ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἀκόμη ὠνό-
μαζε τὸν Ναὸν ἀπὸ τὸν παλαιὸν ναῖτορα «τοῦ
Τριανταφύλλου».

Αὐτὸ λοιπὸν ὑπῆρξε τὸ Παλατάκι μὲ τοὺς δύο
θυλοὺς πού μᾶς ἐκληροδότησεν ὁ Φιλάρδος Σω-
μὲ. Τὸ παραίδω δι' οὗ ἀξίζει.

Γ. Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ

— Ὅστε ὑπάρχουν στήν Κίνα ἐργολάβοι ἐπαι-
τείας, οἱ ὁποῖοι ἀγοράζουν παιδιὰ γιὰ νὰ τὰ μα-
θαίνουν νὰ ζητιανεύουν; ἐρώτησα τὸ γκαρσόνι.

— Βεβαίως, εἶνε πολὺ συνηθισμένο πρᾶγμα
αὐτό, μοὶ ἀπήντησε. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸ ἐπάγ-
γελμα αὐτὸ εἶνε ἀρχαῖα ἐπικερδὲς, προσέθεσε.

Μοὺ ἀνέφερε δὲ καὶ μερικά παραδείγματα:

«Ἐνας σοβαρὸς ἔμπορος τῆς Σαγκάης, πολυε-
κατομμυριούχος, εἶχεν ἀρχαίαι νὰ σχηματίσῃ περι-
ουσίαν ἀγοράσας εἰκοσι παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἐστέλλε
νὰ ἐκπαιδοῦν στὰς εὐρωπαϊκὰς συνοικίας.

«Ἄλλος, ὁ ὁποῖος εἶ-ε τοῦρα ἐφοπιστής, ἤρχισε
μὲ τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα. Ἄλλος, ἀπὸ ἐξμεταλ-
λεύθη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον μίαν δωδεκάδα μι-
κρῶν, τοὺς μετεπώλησε κατόπιν ὅλους μαζί ἀντὶ
σεβαστοῦ ποσοῦ.

«Ἄλλος, ὁ ὁποῖος εἶ-ε τοῦρα ἐφοπιστής, ἤρχισε
μὲ τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα. Ἄλλος, ἀπὸ ἐξμεταλ-
λεύθη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον μίαν δωδεκάδα μι-
κρῶν, τοὺς μετεπώλησε κατόπιν ὅλους μαζί ἀντὶ
σεβαστοῦ ποσοῦ.

Τὸ γκαρσόνι μ' ἐπληροφόρησεν ἐπίσης ὅτι τὸ
ἐμπόριον τῶν καμμένων σπύρτων εἶνε ἀρχαῖα
ἐπικερδὲς, διότι ὑπάρχει μεγάλη ἔλλειψις καυσί-
μου ὕλης εἰς τὴν Κίναν, ὥσταν, ἐξ ὁλοκλήρου
σχεδὸν ἐστερημένην δυνάμει. Αἱ πτωχικαὶ οἰκογέ-
νεια διατηροῦν τὰ φύλλα τοῦ βρασμένου τσα-
γιού, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν ὡς προσανάμματα.

Παρόστην αὐτοπροσώπως εἰς τὴν πόλιν ἐνδὸς
παιδιοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ εἰς κάποιον ἐπιχει-
ρηματίαν. Καὶ ἐξηκιστοῦσα ὅτι ὑπὸ τὸν τύπον
αὐτὸν ἡ δουλεία ὑφίσταται ἀνεπὶχρηστὸς εἰς τὴν
σύγχρονον Κίναν. Ὅλαι αἱ πλούσιαι οἰκογένεια
ἔχουν πολλοὺς σκλάβους.

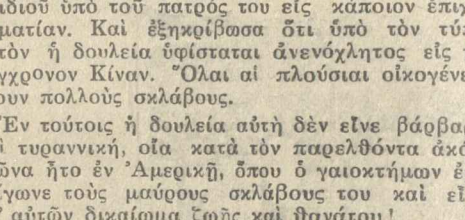
Ἐν τούτοις ἡ δουλεία αὐτὴ δὲν εἶνε βάροβαρος
καὶ τυραννική, οἷα κατὰ τὸν παρελθόντα ἀκόμη
αἰῶνα ἦτο ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου ὁ γαιοκτήμων ἐμα-
στίνωνε τοὺς μαύρους σκλάβους του καὶ εἶχεν
ἐπ' αὐτὸν δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου!

Οἱ κινεζικοὶ σκλάβοι ἔχουν καλύτεραν τύχην
οἱ αὐθένται των τοὺς καλομεταχειρίζονται, τοὺς
θεωροῦν μέλη τῶν οἰκογενειῶν των. Καὶ ἡ μόνη
τὸν ἀπόλεια εἶνε ἡ στέφης τῆς ἐλευθερίας των.

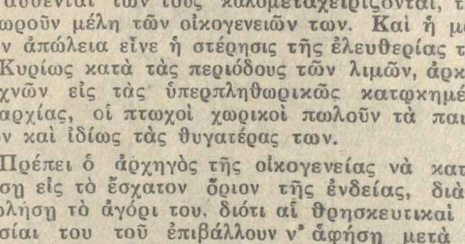
Κυρίως κατὰ τὰς περιόδους τῶν λιμῶν, ἀρκετὰ
συχνῶν εἰς τὰς ὑπερπληθυστικὰς καταφυγμένας
ἐπαρχίας, οἱ πτωχοὶ χωρικοὶ πωλοῦν τὰ παιδιὰ
των καὶ ἰδίως τὰς θυγατέρας των.

Πρόκειν ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας νὰ καταν-
τήσῃ εἰς τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς ἐνδεας, διὰ νὰ
πώλῃ τὸ ἀγόνι του, διότι αἱ θερησκευτικαὶ δο-
ξασαὶ του τοῦ ἐπιβάλλουν ν' ἀπορήσῃ μετὰ τὸν
θάνατόν του ἕνα υἱόν, ὁ ὁποῖος θὰ προσφέρῃ
κατ' ἔτος θυσίαν εἰς τὴν μνήμην του.

Ὁφείλω νὰ τονίσω ἰδιαίτερος ὅτι οἱ Κινεζοὶ
δὲν πωλοῦν τὰ παιδιὰ των παρὰ μόνον ὅταν

Κινεζικὴ οἰκογένεια.

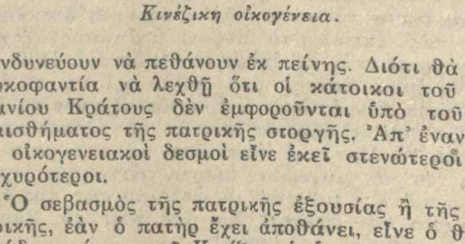
Κινεζικὴ οἰκογένεια.

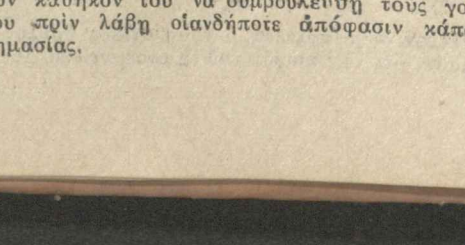
Κινεζικὴ οἰκογένεια.

Κινεζικὴ οἰκογένεια.

Κινεζικὴ οἰκογένεια.

Κινεζικὴ οἰκογένεια.

«Ὅταν τῷ 1912 ἐξεργάγῃ ἡ ἀναμορφωτικὴ ἐπα-
νάστασις ἐν Κίνα καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα
ἀντικατέστησεν τὴν γρηγορώτερον μοναρχίαν τὸ
κόσμου, εὐρισκόμην εἰς τὴν Σαγκαιοῦσιν, πάλιν
ἀγγλικὴν τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς εἶνε σχεδὸν
ἀποκλειστικῶς κινεζικὸς.

Εἶχα μεταξὺ τῶν κινεζῶν ὑπαλλήλων μου ἕνα
καταγόμενον ἐκ τῆς Ἀμούα (μεσημβρινῆς Κίνας),
ἡλικίας 40 ἐτῶν, νυμφευμένον καὶ πατέρα τριῶν
τέκνων.

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των. Ἄλλ' ἡ δημοκρατικὴ κυβέρνησις
διέταξε τὴν ἀποκοπὴν τῆς κοιτάδας αὐτῆς, ὑπὸ
τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐνθιμίε τὴν ἐξήνη κυρια-
χίαν ἐπὶ τῆς Κίνας (ἡ μαντζουριανήν).

«Ὅλοι οἱ Κινεζοὶ διετήρουν τότε κοιτάδα εἰς
τὸ κεφάλι των.

τά τοῦ
 γίαιος τοῦ.
 τὰ ὅσια
 αὐτῶν
 καὶ ἔστι
 τὸν σου

ικ σελή.
 μία καὶ

παλινθῶ

Διαμαρ-
 διμαρ-
 ἀποφά-
 μου τοῦ

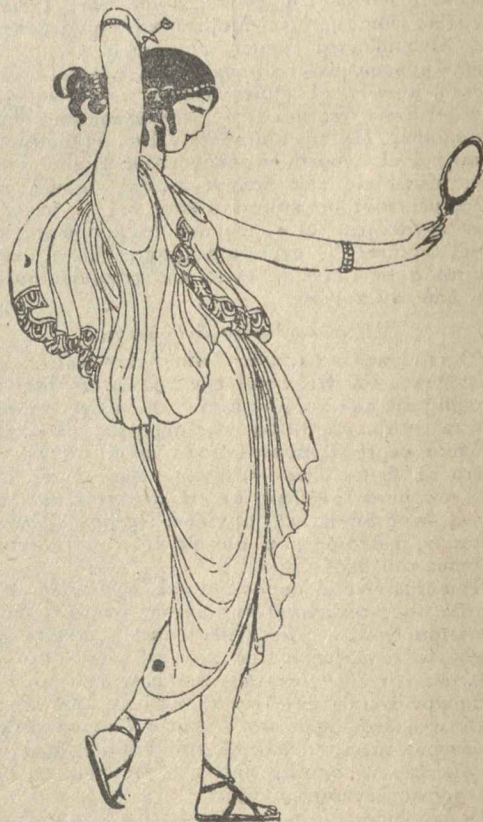
 ἐγειρεῖς
 τοὺς τῶς
 ἑλπίων
 ἀάθητον.
 ὃν θάνα-
 σος τὴν
 ἡ. Εἰς.

Εὐρυ-
της Σιυ-
τά χρυσά
εἰά μου...
ἃ δένδρα,

αραπαίων
ρωτισμένη

χωρίς νά
στά κλα-
ί.
ν πόρταν

κρατούσε
οταν, που
οιξε οτι ο
λέσα στην
που παρε-
σε με δυ-
κλάμματα
ρίθη.
πώς τόν
λου πλέον
του, όπως
αν άσυναι-

ὡραῖος νέος,
τὴν Θεάν,
(Ἀκολουθεῖ)

ΚΑΘ' ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΣΤΑΘΗ ΕΝΕΟΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΜΗΠΩΣ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΥΝΕΛΑΒΕ, ΤΕΛΟΣ, ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ;

(Από το τελευταίον σύγγραμμά του JULIEN CONSTANTIN, μέλους του Γαλλικού Ίνστιτούτου)

I

Πώς πρωτοφάνηκε η Ζωή στον Πλανήτη μας; Από ποία δράσι μυστηριώδη άρχισε να γεμίζει από ζωά και φυτά η Γη;

Ίδου ένα ζήτημα, που εφλόγισε πάντοτε το ενδιαφέρον του ανθρώπου και όταν έρχοι τα πρώτα έρευνήτικά βλέμματα γύρω του και εθεμελιώνει τις διάφορες θεωρείες του επάνω στην διαφορετική λύσι του ζητήματος αυτού και όταν αργότερα, άρχισε να στηθοσκοπή την Ζωήν με την επιστήμη του και να ζητά να της αποσπάσει το μυστικό της.

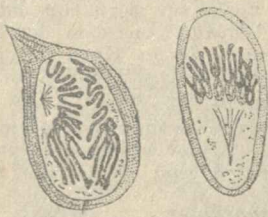
Αλλ' ας ιδώμεν σε ποία περίοδο γαιολογική ανταποκρίνεται η πρώτη εμφάνισις της Ζωής στον Πλανήτη μας:

Χωρίς να πελαγοδρομήσουμε στον άκεανόν των επιστημονικών όρων, οι οποίοι δεν λένουν απόλυτως τίποτε στον μη ειδικόν, περιοριζόμεσθε απλώς να αναφέρουμε ότι η παλαιότερη έποχή φαίνεται να άρχισε με το Καμβριανό γήινο στρώμα, κοιτίδα και τάφο των πρώτων οργανισμών. Πρό της περιόδου αυτής η Γη είχε περάσει από το στάδιον το άζωϊκον. Η ύπαρξις της ζωής αντιστοιχεί σε ένα σύνολον ενζωϊκόν, που άπαρτίζουν διάφορες έποχές. Η περίοδος αυτή, η αζωϊκή, που περνούμε, θάχη μοιραίως ένα τέλος σε μακρινόν μέλλον, όποτε η φτωχή σφαίρα μας θα κυλή κακορίζικα στα στερέωματα νεκρά, όπως τώρα η Σελήνη. Θα άρχιση τότε η περίοδος η απαζωϊκή γι' αυτήν μέχρι της τελευταίας στιγμής της όριστικής κατάρσεώς της. Κατά την θεωρίαν του Laplace, όπως άνευώθη και έτροποποιήθη κατά τους τελευταίους αυτούς καιρούς, το ήλιακό μας σύστημα προέρχεται από νεφέλωμα, το όποον συνεπικνώθη σε πύρινη σφαίρα η δε σφαίρα αυτή ψυγείσα έσχημάτισε κρούστα στερεά στην επιφάνειά της. Κατά τον ίδιον τρόπο και η Γη μας έσχηματίσθη και έντύθη τον φλοιόν της.

Πότε έγινε αυτό;

Εάν πιστεύσωμεν τον πολύν λόρδον Kelvin, αυτό πρέπει νη έλαβε χώραν πρό τριάντα πάνω κάτω εκατομμυρίων έτών. Άλλοι συγγραφείς άναβάζουν το διάστημα αυτό εις έξήντα και άλλοι το ύπολογίζουν σε έκατό εκατομμύρια χρόνια.

Λοιπόν, με το να εξακολουθούσε διαρκώς η θερμοκρασία να χαμηλώνη, ήλθε στιγμή που ήμπούσε η Ζωή να φανή και να σχηματισθούν τα πρώτα ζωϊκά όντα. Αυτά τα όντα έωρεπε να ήσαν

κην άπα πολν νερό.

Αι ιδέαι αυτές εινε σύγχρονοι και συντονισμένοι με τας παρατηρήσεις του βιολογικού εργαστηρίου. Και όμως πρό εϋο χιλιάδων έτών Θαλής ο Μιλήσιος, ό μεγάλος φιλόσοφος της Ίωνικής Σχολής, είχαν εκφέρει την ιδέαν ότι το πάν από την θάλασσαν προέρχεται.

II

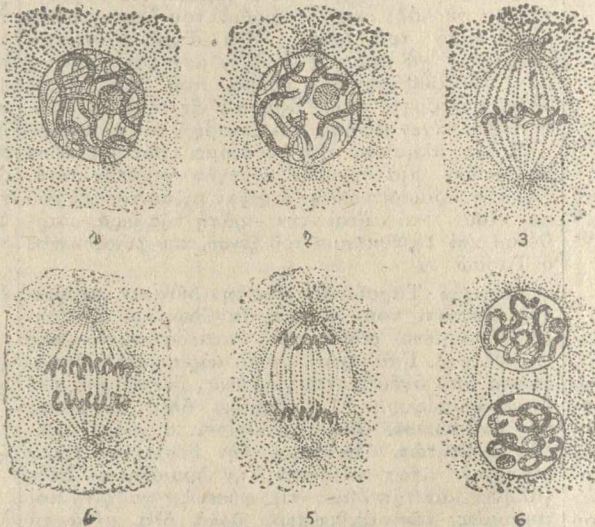
Η Ζωή λοιπόν, κατά την επιστήμη, πρέπει να έκαμεν την εμφάνισίν της στον πλανήτην μας με το φυτικόν κύτταρον. Από τον πράσινον άρχέγονον χλωροφυλλικόν κόκκον η Ζωή έδω κάτω έξεκίνησε διά να έξελιχθη όπως την βλέπομεν σήμερα. Μας το ψιθυρίζουν αι εκπληκτικαί και μυστηριώδεις ιδιότητες της χλωροφύλλης, αι άκαθόριστοι δυστυχώς άκόμη από την Επιστήμην, μας το άποδεικνύουν πολλά χημικά φαινόμενα σχετικά με τον άνθρακα, μας δίδει τέλος πρόχειρον την άπόδειξιν η άπλουστάτη παρατήρησις ότι η Ζωή του ζφου δεν είναι δυνατή χωρίς την Ζωήν του φυτού. Τα σαρκοφάγα ζούν έμμέσως η άμέσως εις βάρος των χορτοφάγων, τα δε χορτοφάγα δεν είναι δυνατόν να ζήσουν χωρίς το χορτόν.

Κατά παρόδοξον σύμπτωσιν και η βιβλική αντίληψις δεν είναι διαφορετική. Από τα φυτά άρχίζει και εκεί η δημιουργία της ζωής.

Αν και η φυσιολογία της χλωροφύλλης δεν φωτίσθη τελείως διαβλέπει όμως κανείς τον θαυ-

μάσιον και παντοδύναμον ρόλον, που παίζει η ήλιακή ακτινοβολία *πi του πράσινου φύλλου. Μαντεύει κανείς πως, η φλογίζουσα όρμη του φωτός, που πηγάζει από το άστρον της ήμέρας, ήδυνήθη με την βοήθειαν της υγρασίας και άνθρακικού αερίου της ατμοσφαιρας προσηυξημένων με ουσίας άλατώδεις του εδάφους, ιδίως άζωτούχους, να παραγάγη την ζώσαν ύλην.

Είναι δε γνωστόν από μίαν άξιωσημείωτον χημικήν άποκάλυψιν του Nenki και Marchlewski, η όποία δεν ήμπορεί να χωρέση εις περιοδικόν μη ειδικόν, ότι υπάρχει μία τεραστίως περίεργος και

Αι έξ διαδοχικαί φάσεις της διχοτομήσεως του πυρήνος και της δημιουργίας δύο κυττάρων έξ ενός διά της καρυοκινήσεως, όπως φαίνονται διά μικροσκοπίον.

ένδιαφέρουσα άναλογία μεταξύ του αίματος του ζφου και της χλωροφύλλης, της όποιας η θεμελιώδης ιδιότης εινη να άποσυνθέτη το άνθρακικόν άέριον της ατμοσφαιρας με την βοήθειαν του φωτός και να θησαυρίζει άνθρακα δηλαδή καύσιμον ύλην άπαραίτητον διά την κίνησιν και την Ζωήν εν γένει των πλασμάτων της Φύσεως.

Και εις τα φυτά και εις τα ζώα ό πυρήν του κυττάρου, ό όποιος άποτελεί το θεμελιωδέστερον στοιχείον του, άνευ του όποιου το κύτταρον δεν μπορεί να άναγεννηθί, διχοτομείται κατά τον ίδιον τρόπον, διά να παραχθούν διά της λεγομένης καρυοκινήσεως, έξ ενός κυττάρου δύο τοιαύτα.

Τό φαινόμενον είναι άξιωσημείωτον. Συλλαμβάνομεν επ' αυτοφώρην την φύσιν άναγεννωμένην μέσα στους μυστηριώδεις χυμούς της.

Ποίας φύσεως όμως είναι αι δυνάμεις, που δρουν και όπλίζουν τα άφαντάσως μικροσκοπικά αυτά κυτταρικά στοιχεία, ώστε να εκτελούν και στα ζώα και στα φυτά τας ώρισμένους αυτάρ κινήσεις και να άναγεννάται το κύτταρον και το ζωϊκόν και το φυσικόν κατά τον ίδιον τρόπον; Τό πάν φαίνεται να υποδεικνύη ότι πρόκειται περί δυνάμεων ήλεκτρικών.

Ο Galeotti έπέτυχε με την βοήθειαν ήλεκτροκού ρεύματος να επιδράση επί της καρυοκινήσεως αυτήν και να παραμορφώση τας φάσεις της διχοτομήσεως, όπως δείχνει η πρώτη εικών εν συγκρίσει με την δευτέραν.

Κατά τον Gallardo αι κινήσεις αυτές φαίνεται να μη μένουν άνεπηρέαστοι από τους νόμους της οακκοσμίου κινήσεως. Και την στιγμήν, που το φαινόμενον αυτό—λέγει ο Callardo—θα πέση υπό ένα νόμον μαθηματικόν, θα δυνήθουμε να το γνωρίσουμε καλύτερα και χωρίν να φθάσουμε εις την μυστηριώδη ουσίαν του. Δεν γνωρίζομεν το φαινόμενον παρά μόνον όταν δυνάμεθα να το εκφράσωμεν δι' αριθμών. Τι εκπληκτικόν! Αι κινήσεις των άστέρων και αι κινήσεις των άφαντάσως μικρών μορίων του μικροσκοπικού κυττάρου να ρυθμίζονται από τους ίδιους νόμους!

III

Τό ζήτημα πως, ένεφανίσθη το πρώτον η Ζωή επάνω εις την Γην άποχόλησε φυσικά όλους τους αιώνας και όλας τας έποχάς. Οι θεμελιωτά διαφόρων θεωρειών το λύουν διαφορετρόπως. Την διανοουμένην όμως άνθρωπότητα δεν μπορούσαν εά ικανοποιήσουν αι κοσμογονικαί θεωρίαι των δα-

φόρων θεοσκευμάτων. Και αυτός άκόμη ό Άγιος Αθγουστίνος εύρισκε μέσα στην πλατύτητα των σκέψεών των, τρόπον να συμβιάζη την πίστιν του ως θεολόγος και τας δοξασίας του, ως σοφός που ήτο. Επιστεψε στην αυτόματον γένεσιν. Ο Άριστοτέλης, ό ψυχολάτρης Άριστοτέλης, ό ιδεαλιστής Πλάτων και ό κόκληρη η άτελείωτη σειρά των διανοητικών επιγόνων των, οι όποιοι εκράτησαν την άνθρωπίνην σκέψιν κατά τους κατόπι αιώνας στα ύψηλότερα διανοητικά επίπεδα έπίσταν στην αυτόματον γένεσιν. Τόν Γερο Βιργίλιον μάλιστα συλλαμβάνομεν στα «Γεωργικά» του επ' αυτοφώρην να καταγίνεται εις φοβερές χονδροκοπίες από την έποψιν αυτήν: Υποδεικνύει την ίεχνην πως να δημιουργούμεν ένα σμήνος μελισσών από ένα ψόφιο βώδι!

Τας πρώτας άμφιβολίας περί της αυτόματου γένεσεως έθριψε κατά το 1688 ό Φλωρεντινός Ιατρός και φυσιολόγος Redi, ό όποιος δι' επιμόνων και άπλών έρευνών απέδειξεν, ότι οι σκώληκες, που γινώνται στο σαπισμένο κρέας, προέρχονται από τα αυγά της μύγας, που τα έναποθέτει εκεί -λυομένη από την όσμήν του σαπισμένου κρέατος.

Επικολούθησε στους κατόπι αιώνες ένας άτέλειωτος και φοβερός καυγάς μεταξύ άυτογενετικών και άντιαιουγενετικών, μέχρις ότου κατά το 1872 ό Pasteur έθεσε, ήμπορούμε να πούμε, με τας εύφους έρεύννας του επί των ζυμοσίμων υγρών την επί-τύμβιον πλάκα στο ζήτημα της αυτόματου γένεσεως.

Ενα πρωί όμως του 1906 ό κόσμος έξαφνίσθη με την άναγγελίαν ενός επιστημονικού θαύματος. Ένας σοφός δημιουργών στο εργαστήριόν του ζωϊκά όντα. Ήσαν οι τίτλοι των έφημερίδων. Επρόκειτο διά τα περιβόητα χημικά φυτά, τα όποια ό Stephane Leduc κατάρθωσε να παραγάγη ρίπτον μικρόν κρύσταλλον χλωροφύλλης χαλκού εις διάλυσιν 5 : 100 σιδηροκυανίουχο

ποτασίου. Διά του μέσου αυτού δημιουργείται έντός όλίγων μικρά μεμβρανώδης κύστις από σιδηροκυανιοφχον χαλκόν, η όποία όπως δεικνύει η παρατιθέμενη εικών, αυξάνεται λαμβάνουσα άλληλοδιαδόχως διαφόρους μορφάς, διά να πάρη επί τέλους καθ' όλα τον τύπον φυτού.

Άλλοίμονον! Τό χημικόν αυτό φυτόν δεν έχει καμμίαν σχέση με την Ζωήν. Είναι άπλούστατα ένα φυσικόν φαινόμενον στηριζόμενον εις τον νόμον της όσμώσεως διά μέσου των μεμβρανών.

Εσχάτως οι Ostwalt και Errera προσπαθούν να δώσουν στο ζήτημα κάποιαν επικαιρότητα με τας παρατηρήσεις των επί των κρυστάλλων, των όποιων ό σχηματισμός και η αύξησης παρουσιάζουν περιέργως χαρακτηριστικάς όμοιότητας με την ζώσαν ύλην.

Αφού άπελιπαθήκαμε να άνακαλύψουμε το μυστικόν της δημιουργίας στους μυχούς των κυττάρων, όπου λυσσοφανά όλόθερμη η Ζωή, ζήτομεν, ιώρα μέσα στα κρύα κρύσταλλα! Γ.Φ.